

MELANIE SCHULTZ VAN HAEGEN

MINISTER MET DE LACH EN DE VLAG

Niet teveel regels en wetgeving. Wel met passie Nederland in het buitenland verkopen. Sinds vijf jaar is Melanie Schultz van Haegen bijna geruisloos minister van Infrastructuur en Milieu. Een vraaggesprek met de minister in deze vijftiende aflevering van een serie met hoofdrolspelers in de Nederlandse watersector. Tekst Roel Smit | Fotografie Gabby Louwhoff

Eerlijk is eerlijk, de Nederlandse watersector is een beetje gek op Melanie Schultz van Haegen. Dat is begrijpelijk. De VVD-politica, sinds 2010 minister van Infrastructuur en Milieu, staat altijd vooraan om de Nederlandse driekleur te laten wapperen in de grote waterwereld. En binnenslands is ze een onvermoeibaar pleitbezorger voor de rol van zelfstandige waterschappen.

Een plan van nota bene het huidige kabinet om de Grondwet aan te passen en waterschappen te laten verdwijnen, verdween vrijwel geruisloos in de prullenmand. En veel nieuwe fusies van waterschappen zijn wat haar betreft ook niet nodig: "Hun huidige grootte is logisch gezien de taken die ze hebben."

En dan is ze ook nog eens liberaal, dus ze is niet van de wetten en de regels om dingen gedaan te krijgen, maar van positief stimuleren. "Ik geloof dat je mensen veel verder krijgt met een wortel dan met een stok."

"Weet u wat we van plan zijn met de Afsluitdijk?", zegt ze aan het einde van het gesprek met H₂O. "Weet u dat?" Natuurlijk weten we het, maar de minister wil het graag nog eens vertellen. "De Afsluitdijk krijgt een grote opknapping en tegelijkertijd willen we er ook een icoon voor de

Nederlandse ambities op het gebied van water van maken. Dit wordt echt heel mooi; ik ben heel benieuwd als het straks klaar is."

> *Ik zie de hele tijd een brede glimlach.*

Schultz van Haegen: "Ja, ja, klopt. Het is ook gewoon een mooi vak."

> *Wat vindt u mooi?*

"Er vinden heel veel innovaties plaats. Ik was deze week bij Wetsus in Leeuwarden. Op één dag hadden we het over batterijen om elektriciteit op te slaan die gemaakt wordt door het mengen van zoet en zout water, over nieuwe methoden om antibiotica op te sporen in water en ga zo maar door."

> *Toch publiceerde het Financiële Dagblad onlangs een wat chagrijnig artikel. De waarschuwing luidde: we moeten niet doen alsof de Nederlandse watersector zo goed is.*

"Nee, het punt in dat artikel was: pas op, straks worden we ingehaald. En het verhaal daarbij was dat we in Nederland geen grote waterwerken meer uitvoeren. Dat we sinds Flevoland, de Afsluitdijk en de Deltawerken klaar zijn. >

H₂O

HOOFDROLSPELERS

'Ik ben van het uitlokken en het verleiden, dus niet teveel verbieden'

Dat lees ik vaker, maar het is niet waar. We hebben ook een Tweede Maasvlakte gerealiseerd, er wordt gewerkt aan de Markerwadden, steden als Rotterdam doen veel om klimaatbestendig te worden via ondergrondse wateropvang, via het bouwen van waterpleinen. Allemaal nieuwe toepassingen, waarvoor internationaal veel belangstelling is.”

> Is Nederland nog steeds toonaangevend?

“Bij deltatechnologie is dat volgens mij zeker zo. Op dat gebied worden wij nog altijd overal als eerste gevraagd. Ook op maritiem gebied – scheepsbouw en havens – doen we het prima. Bij watertechnologie zijn veel concurrenten, bijvoorbeeld Frankrijk. Er zijn hierin echter veel *niches* en daarbinnen doen we het vaak uitstekend. Het is belangrijk dat Nederland zich focust: we hebben een goede reputatie in deltatechnologie, en in het kielzog daarvan kunnen we andere *water-elementen* goed meenemen. Jakarta heeft bijvoorbeeld deltatechniek nodig om zich te beschermen tegen het water, maar intussen blijft de bodem van de stad dalen omdat illegaal grondwater wordt onttrokken voor drinkwaterproductie. Schoon drinkwater is dus even zeer nodig en daarvoor moet je ook de rivieren schoonmaken. Dat kunnen wij vanuit Nederland. Deltatechnologie en watertechnologie hebben veel met elkaar te maken.”

> Onze internationale positie is zorgeloos?

“Over de internationale impact van de Nederlandse watersector heb ik niet veel zorgen. Maar het kan natuurlijk altijd nóg beter.”

“De slogan is *Bring in the Dutch*. Maar laten we liever betrokken worden vóórdat een ramp heeft plaatsgevonden en niet alleen erna. Het is mijn ambitie dat Nederland wereldwijd bekend wordt vanwege onze kennis op het gebied van preventie. En de situatie in sommige delen van de wereld vraagt daar om. In Bangladesh wordt een derde van het land bedreigd door zeespiegelstijging. Vergelijk het met Nederland: wij hebben vier grote rivieren en door de Rijn komt straks bij hoogwater 18.000 kubieke meter per seconde. Bangladesh heeft honderden rivieren en door de Brahmapoetra komt 100.000 kubieke meter per seconde. Het is een *killing machine*, van het ene moment op het andere wordt hij 25 kilometer breder; en alles verdwijnt in het kolkende water.”

“Wat we nog meer kunnen verbeteren? Samenwerking. Er is wat dat betreft overigens al veel veranderd. Ballast-Nedam en Boskalis in één consortium? Dat was een paar jaar geleden ondenkbaar. Nu is het logisch. Maar we moeten ook over de grens kijken. Samen met Zuid-Korea werken we bijvoorbeeld aan een veilig en leefbaar Jakarta.”

> Terug naar de situatie in Nederland: wat is uw grote aandachtspunt binnenlands?

“Waterkwaliteit; daarover maak ik me zorgen. Het wordt steeds lastiger om ons drinkwater schoon te houden. Medicijnresten, andere stoffen die we er moeilijk uit kunnen halen, microplastics. We hebben ten opzichte van andere landen een flinke klus te klaren om te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Dat is ook niet vreemd. We zijn een klein, dichtbevolkt land. Dan is het per definitie moeilijker dan in een land als Zweden, waar een uur zit tussen het ene en het andere dorp.”

> Wat is de belangrijkste oorzaak?

“Nitraat, zeg maar mest. Daarbij is een probleem dat we in Brussel te maken hebben met twee richtlijnen: de Kaderrichtlijn Water voor de waterkwaliteit en de nitraatrichtlijn voor de hoeveelheid nitraat – dus mest – die de agrarische sector mag uitstoten. Die richtlijnen sluiten niet op elkaar aan. Dat maakt het complex.”

> Wilt u meer mogelijkheden om de uitstoot van nitraat te beperken?

“Natuurlijk wil ik vanuit het *water-belang* graag dat nitraat

een minder groot probleem wordt. Maar we hebben wel te maken met een politieke situatie. De landbouw vertegenwoordigt ook een belang; we willen ook vlees, kaas en eieren op ons bord. Het is de kunst om die belangen bijeen te brengen. Dat probeert het kabinet.”

> **Zou u betere instrumenten willen hebben om de nitraat-uitstoot te beperken?**

“Ik wil ook op dit terrein vooral meer innovaties. Ik ben niet zo van het verbieden, ik ben voor het stimuleren van innovaties. Binnenkort heb ik weer een gesprek met de landbouworganisatie LTO, die een nieuw plan heeft gemaakt om minder nitraat te produceren.”

> **Toen u in 2012 weer minister werd, was er ineens een regeerakkoord waarin de opheffing van de waterschappen op termijn werd aangekondigd. Hoe kwam dat?**

De minister zucht even diep. “Dat stond ineens in het hoofdstuk Binnenlandse Zaken van het regeerakkoord. Nee, niet in het hoofdstuk Infrastructuur en Milieu. Het is erin gekomen vanuit bestuurlijke optiek: minder bestuurlijke drukte, minder provincies, minder steden, minder waterschappen. Ik heb vanaf het begin gezegd dat dit onverstandig was: waterschappen vervullen met hun functioneel bestuur zo’n essentiële rol in ons waterbestel dat het zonde zou zijn dit te laten verdwijnen.”

> **Maar dan verdwijnt ruim een jaar later zo’n voornemen uit het regeerakkoord van tafel en ontstaat niet eens discussie.**

“Nou ja, die discussie had hooguit gevoerd kunnen worden in de Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken van mijn collega-minister Ronald Plasterk. De Kamerleden op mijn beleidsterrein waren al lang overtuigd van de betekenis van waterschappen. Er kwam echter ook een rapport van de OESO, met een heel positief oordeel over de rol van onze waterschappen. De teneur was: Nederland heeft iets moois in handen, iets om ook in andere landen toe te passen. Ik denk dat dit overtuigend was en dat het vreemd was geweest om op dat moment nog serieus te overwegen om de waterschappen op te heffen.”

> **Is de discussie over de positie van waterschappen nu voor altijd voorbij?**

“Die blijft iedere keer terugkomen, dat is onvermijdelijk. Ik zou me er lekker niks van aantrekken als ik waterschap was. Gewoon goed je werk doen. Ik bedoel: dan weer willen we de provincies afschaffen, dan weer willen we ze sterker maken. Dan weer mogen de waterschappen blijven, dan weer moeten ze verdwijnen. Het is een *varkenscyclus*. Ik

zeg wel eens voor de grap: misschien moeten de waterschappen een of twee dagen niet pompen. Kijken hoe dat de politieke opvattingen doet veranderen. Het kan natuurlijk niet, het is een gek idee, maar vaak weet je pas hoe belangrijk iets is als het er niet meer is. Als ik het vergelijk met veel andere landen, heeft Nederland de *governance* op het gebied van water heel logisch en doeltreffend geregeld. Ik kom in landen waar ze het waterbeheer over zes ministers hebben verdeeld en dan ook nog eens landelijk, regionaal en lokaal... daar komt niets van de grond.”

> **Een jaar of twee geleden was méér efficiency een groot thema. Dat lijkt verdwenen.**

“Maar dat is het niet. Karla Peijs en haar commissie hebben een groot deel van de mogelijke efficiencywinst in kaart gebracht. Wij zullen ervoor zorgen dat het niet bij plannen blijft, maar dat ze ook worden uitgevoerd.”

> **Ziet u verder nog kansen voor efficiencywinst in de watersector?**

“Ik denk dat met hergebruik van afvalstoffen uit het rioolwater, maar vooral ook met gescheiden afvoer van rioolwater en regenwater nog grote winst kan worden geboekt.”

> **In Duitsland worden burgers wettelijk verplicht regenwater zelf op te vangen en niet via het riool af te voeren. Wetgeving lokt innovatie uit. Iets voor Nederland?**

“Ik ben niet zo van het verbieden; ik ben meer van uitlokken en verleiden. We vinden het belangrijk dat steden of tuinbouwgebieden meer regenwater opvangen. Daarom doen we pilots, stimuleren we zulke zaken en geven we soms subsidies. Zo doe je dat.”

> **Zo doet ú doet, dat is uw stijl, maar waarom eigenlijk?**

“Ik vind dat een overheid zo min mogelijk wet- en regelgeving moet maken. Die is namelijk vaak al achterhaald op het moment dat er een handtekening onder gezet wordt. Innovaties gaan vaak veel sneller. Je moet ruimte hebben, je moet mogelijkheden hebben om te experimenteren. Ik geloof dat het dan veel meer gaat vliegen.” |

Melanie Schultz van Haegen (1970) is sinds 2010 namens de VVD minister van Infrastructuur en Milieu. Ze studeerde bestuurskunde, was raadslid en wethouder in de gemeente Leiden en van 2002 tot 2007 staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Na een korte periode als directeur zorginkoop bij Achmea werd ze in 2010 minister van Infrastructuur en Milieu in het kabinet Rutte I. Dit ministerschap werd gecontinueerd onder Rutte II vanaf 2012.